

Dr hab. Dariusz Krok, prof. UO
Instytut Psychologii
Uniwersytet Opolski

UNIWERSYTET SZCZECIŃSKI

RPU/10383/2024 P
Data: 2024-06-06

UNIWERSYTET SZCZECIŃSKI
ul. Krakowska 71-79
PUNKT KANCELARYJNY NR 8

06.06.2024

Opole 03.06.2024

W P L Y N Ę Ł O

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Pana mgr. Wojciecha Rodzenia, zatytułowanej *Binge-watching jako problemowe korzystanie z mediów wśród młodych dorosłych*, napisanej na seminarium pod kierunkiem prof. dr. hab. Zdzisława Kroplewskiego, i promotora pomocniczego dr Małgorzaty Szcześniak. Szczecin 2024, ss. 286 + Załączniki /mps/.

W dobie współczesnych massmediów i nieograniczonego dostępu do Internetu, zjawisko binge-watchingu czyli oglądania kilku odcinków danego serialu z rzędu staje się coraz poważniejszym problemem. Jak wskazują opracowania naukowe, binge-watching, szczególnie w skrajnej postaci, wiąże się z szeregiem negatywnych konsekwencji dla fizycznego, psychicznego i społecznego funkcjonowania jednostki, np. zakłócenie snu, zwiększony niepokój i depresja, zaburzenia funkcji poznawczych czy izolacja (Richard, Plante, 2023; Yu, Alizadeh, 2024). Obiektywnie, należy przyznać, że niektórzy badacze wskazują także na nieliczne pozytywne efekty binge-watchingu, np. relaksacja, posiadanie wspólnego doświadczenia czy emocjonalna katharsis (Bastos i in., 2024).

Obecność zróżnicowanych wyników badań i wzrastające natężenie zjawiska binge-watchingu stanowi ważki asumpt dla podjęcia rzetelnych i naukowych badań, mogących wyjaśnić jego uwarunkowania i konsekwencje. W tym kontekście należy podkreślić wysoką wartość i oryginalność pracy doktorskiej mgr. Wojciecha Rodzenia, w której podjął się on empirycznej analizy wybranych czynników, które mogą sprzyjać lub chronić przed problemowym korzystaniem z usług platform streamingowych. Istotnym celem pracy była weryfikacja modelu badawczego uwzględniającego psychologiczne uwarunkowania binge-watchingu. Praca jest tym bardziej wartościowa i potrzebna, gdyż na rodzimym, polskim gruncie, nie posiadamy dotychczas zbyt wiele psychologicznych opracowań w tym przedmiocie.

SCP/1083/2024
ID: 1778030006711

1. Struktura rozprawy i ocena merytoryczna

Recenzowana rozprawa doktorska składa się z sześciu rozdziałów, uzupełnionych wprowadzeniem, zakończeniem, bibliografią, spisem tabel i rysunków oraz załącznikami. Struktura pracy odpowiada modelowi prac empirycznych stosowanych w psychologii, i podzielona jest na dwie kompatybilne części: teoretyczną (rozdziały 1, 2 i 3) i empiryczną (rozdziały 4, 5 i 6) – zachowana została przy tym równowaga między częścią teoretyczną a empiryczną pracy. Podział pracy uważam za bardzo właściwy i poprawny, ponieważ umożliwił Autorowi precyzyjne i wiarygodne zbadanie założonych związków na bazie analiz teoretycznych, a następnie przeprowadzenie empirycznej weryfikacji postawionych hipotez, które pozwoliły na wyciągnięcie interesujących wniosków badawczych.

W pierwszym rozdziale Doktorant zaprezentował zagadnienia charakterystycznych cech odbioru treści medialnych. Pierwszy podrozdział precyzyjnie i interesująco ukazał rozumienie i główne teorie mediów. Jest to tym ważne, gdyż w ostatnich dekadach zauważalna jest dynamiczna ewolucja mediów, która umożliwia zrozumienie szeroko pojętego wpływu narzędzi komunikacji na kształtowanie społeczeństw oraz funkcjonowania psychospołecznego jednostki. W kolejnych dwóch podrozdziałach, Autor pokazał, jak tradycyjne i nowe przekazy medialne mogą być traktowane w perspektywie konwergencji medialnej oraz zjawiska strumieniowej transmisji danych audiowizualnych (wideo na życzenie). Dane dotyczące specyfiki mediów pozwoliły następnie do wyróżnienia najważniejszych psychologicznych uwarunkowań odbioru treści audiowizualnych (podrozdział 1.4.) wraz z adaptacyjnymi vs. dysfunkcjonalnymi cechami oglądania seriali (podrozdziały 1.5. i 1.6.). Przeprowadzone tutaj analizy cechują się dojrzałością i spójnością logiczną. Szczególnie cenne są jasne i konkretne uzasadnienia roli, jaką odgrywają media w psychospołecznym funkcjonowaniu człowieka, np. wskazaniu na poznawcze, emocjonalne i behawioralne przyczyny zaangażowania się widzów w oglądane postacie i przedstawiane światy (ss. 23-25), dokładnym omówieniu radzenia sobie z samotnością i doświadczaniem psychospołecznych zagrożeń poprzez oglądanie materiałów filmowych (ss. 29-30) czy też porównania adaptacyjnych vs. dysfunkcjonalnych korelatów oglądania seriali (ss. 37-38, 41-43). Pozwoliło to kompleksowo zrozumieć, dlaczego i jak media oddziałują na jednostkę zarówno w perspektywie indywidualnej, jak i społecznej tożsamości.

Omawiając specyfikę odbioru treści medialnych, Doktorant wykazał naukowy obiektywizm i rzetelność badawczą, co uwidacznia się w bezzałożeniowym podejściu do

wyników prezentowanych badań. Np. na s. 39 Autor, prezentując adaptacyjne funkcje oglądania seriali, nie stara się „na siłę” znaleźć tego typu uzasadnień, lecz obiektywnie wyciąga wnioski na podstawie wyników badań – „Przedstawione rozważania na temat adaptacyjnych funkcji percepcji treści audiowizualnych przyjmują charakter teoretyczny i w większości nie znajdują jednoznacznego potwierdzenia we wnioskach empirycznych” (s. 39). Taki tok rozumowania uważam za bardzo cenny, gdyż wskazuje na rzetelność naukową Doktoranta.

W drugim rozdziale ukazano tematykę psychologicznych koncepcji uzależnień behawioralnych. Z uwagi na fakt, że binge-watching jest często analizowany w kategoriach uzależnień behawioralnych, wyszczególnienie czynników tego uzależnienia stanowi cenne źródło wiedzy związanej z uzależnieniami behawioralnymi oraz umożliwia identyfikację mechanizmów leżących u podstaw zachowań problemowych związanych z oglądaniem treści telewizyjnych. Dokonując opisu uzależnień behawioralnych i ich klasyfikacji diagnostycznych, Doktorant wykazał się wnikliwością i sumiennością, co zauważalne jest w precyzyjnych opisach wskaźników uzależnień behawioralnych (podrozdział 2.2.) czy też określeniu granic między impulsywnymi vs. kompulsywnymi mechanizmami uzależnień behawioralnych (podrozdział 2.3.). Oryginalnym podejściem było także umiejscowienie mechanizmów problemowego korzystania z mediów w ramach interakcyjnego modelu czynników osobowych, afektywnych, poznawczych i wykonawczych *Interaction of Person-Affect-Cognition-Execution* (I-PACE) (podrozdział 2.5.). Umożliwiło to integrację zmiennych predysponujących, reakcji afektywnych i poznawczych w funkcjonowaniu osoby uzależnionej do treści telewizyjnych. Było to tym ważne, gdyż wyniki dotychczasowych badań wskazują na istotne relacje między określonymi w modelu I-PACE ogólnymi i specyficznymi predyspozycjami jednostki a rozwojem szkodliwych zachowań związanych z hazardem, grami wideo czy zakupami online. Wskazanie przez Doktoranta ważnej roli potrzeb psychicznych w tym kontekście uważam za bardzo udane (ss. 75-76).

Trzeci rozdział pracy dotyczył zjawiska binge-watchingu jako formy uzależnienia behawioralnego. Autor rozpoczął od ustalenia definicji binge-watchingu, stwierdzając, że pomimo braku precyzyjnej jego definicji, można je rozumieć jako oglądanie kilku odcinków serialu w trakcie jednej sesji. Brak precyzyjnej definicji binge-watchingu oraz polskojęzycznego odpowiednika tego pojęcia stanowią wyzwanie dla teoretycznego ujęcia tego zjawiska. Następnie trafnie pokazał, że chociaż ze względu na rodzaj oglądanych treści binge-watching dotyczy najczęściej seriali rozrywkowych, jednak to zjawisko może być również związane z innymi gatunkami programów. W ramach niniejszego rozdziału

wartościowe są próby podejmowane przez Doktoranta w celu operacjonalizacji i identyfikacji binge-watchingu w ramach uzależnienia behawioralnego. Nie była to łatwa kwestia, gdyż granica między adaptacyjnym a szkodliwym zachowaniem wydaje się być niejasna, co w rezultacie dodatkowo utrudnia identyfikację szkodliwej formy binge-watchingu zarówno przez widzów, jak i samych badaczy. Jednak Doktorant nieszablonowo i kompetentnie poradził sobie z tymi wyzwaniami, wskazując, np. na pozytywne i negatywne aspekty binge-watchingu dotyczące zazwyczaj czynników o charakterze afektywnym i społecznym (ss. 88-90) czy też zróżnicowane konsekwencje binge-watchingu dla zdrowia psychicznego (ss. 92-93). W tym miejscu bardzo pozytywnie należy ocenić umiejętność Doktoranta do precyzyjnego i obiektywnego uchwycenia istotnych wyników cytowanych badań – omawiając je, Autor nie ograniczył się wyłącznie do podania ich zakresu pojęciowego i „suchych” rezultatów, lecz potrafił dogłębnie wniknąć w ich rozumienie z perspektywy psychologicznej.

W podsumowaniu części teoretycznej pracy należy wskazać na jej wysoki walor merytoryczny, czego dowodem jest znakomita orientacja Doktoranta w tematyce odbioru treści medialnych oraz psychologicznych uwarunkowań i konsekwencji binge-watchingu, a także umiejętne formułowanie wartościowych wniosków na podstawie wyników badań empirycznych i porównywania ich w kontekście różnych teorii psychologicznych, np. psychodynamicznej i humanistycznej (np. ss. 83-84). Pewną refleksją do rozważenia jest postulat głębszego zwrócenia uwagi na rolę czynników kontekstualnych przy opisywaniu adaptacyjnej funkcji oglądania seriali (ss. 36-40). Przy odbiorze treści audiowizualnych, adaptacyjność jest m.in. uzależniona od kontekstu sytuacyjnego, w którym oglądamy dany program, np. oglądanie programu może być traktowane, albo jako celowa czynność unikowa w sytuacji, gdy osoba ma do wykonania jakiegoś ważne zadanie, albo jako czynność relaksacyjna w sytuacji posiadania czasu wolnego. Zatem kontekst sytuacyjny, w którym osoba się znajduje, będzie determinował, czy dane działanie jest adaptacyjne czy nieadaptacyjne.

Rozdział czwarty, prezentujący metodologię badań własnych, zawiera opis przedmiotu i celu badań, sformułowanych problemów i hipotez badawczych, narzędzi badawczych, operacjonalizacji zmiennych, procedur przeprowadzonych badań oraz charakterystyki grupy badanej. Zasadniczym celem pracy była empiryczna weryfikacja modelu strukturalnego opracowanego na podstawie założeń teoretycznych modelu I-PACE oraz przytoczonych wniosków dotyczących specyfiki psychospołecznego funkcjonowania w środowisku medialnym, obrazu symptomów uzależnień oraz wyników badań nad binge-watchingiem (s.

100). Przyjęty model zakładał bezpośrednie wyjaśnienie binge-watchingu poprzez samoregulację, odczuwanie negatywnego afektu oraz stosowanie strategii unikowych radzenia sobie ze stresem, które są wspierane przez predyspozycje specyficzne oraz predyspozycje ogólne. W ramach modelu postawiono 22 hipotezy główne oraz 41 hipotez szczegółowych. Zostały one logiczne i precyzyjne postawione, dzięki czemu trafnie wyrażają podjęty kierunek badań i są wyraźnie osadzone w dotychczasowej literaturze przedmiotu. Autor wykazał się tutaj samodzielnością i kreatywnością, co w połączeniu z fachową wiedzą zaowocowało skonstruowaniem jasnego i interesującego modelu badawczego.

Jedyne moje pytanie dotyczy hipotez mediacyjnych (H17 i H18). Mianowicie, postawiono je w odniesieniu do samoregulacji (zmienna niezależna), binge-watchingu (zmienna zależna) oraz osobno, dla nastroju i stylu unikowego (zmiennie pośredniczące). Patrząc na model badawczy przedstawiony na s. 100, pomiędzy samoregulacją a binge-watchingiem znajdują się również predyspozycje specyficzne i ogólne jako czynniki pośredniczące – na taki stan rzeczy wskazują kierunki (strzałki) zależności. W tym modelu mamy zatem mediację szeregową (seryjną), w ramach której predyspozycje specyficzne i ogólne oraz nastroj i styl unikowy są mediatorami szeregowymi [zob. albo Model 6 albo Model 82 wg Hayes (2018), gdybyśmy chcieli także uwzględnić mediację równoległą]. Przygotowując pracę do druku, do czego gorąco zachęcam ze względu na jej bardzo dużą wartość, warto byłoby wyraźnie pokazać na złożone zależności mediacyjne i dodać hipotezy dotyczące mediacji szeregowych, i oczywiście, wykonać odpowiednie analizy mediacyjne dla rozdziału 5.

Na dodatkowe uznanie zasługuje także adaptacja narzędzia *Binge-Watching Addiction Questionnaire* dokonana przez Doktoranta (s. 109-110). Narzędzie umożliwia pomiar ogólnego poziomu binge-watchingu w trzech wymiarach: pragnienia (stopień doświadczenia przyjemności i nastroju podczas oglądania), zależności (kompulsywne oglądanie i brak kontroli nad zachowaniem) i unikania (brak świadomości na temat problematycznego zachowania i tendencja do jego racjonalizowania). Dokonana adaptacja tego narzędzia zasługuje na bardzo pozytywną ocenę, gdyż świadczy o dużej wiedzy badawczej Doktoranta, jak i jego wiedzy psychometrycznej.

Rozdział piąty prezentuje wyniki badań własnych i obejmuje cztery podrozdziały, które zostały klarownie pogrupowane: 1) Metody analizowania danych, 2) Statystyki opisowe zmiennych i analizy wstępne, 3) Analiza wyników badań własnych oraz 4) Otrzymane rezultaty weryfikacji hipotez badawczych. Wyniki analiz statystycznych bazowały na szerokiej gamie metod: korelacjach r Pearsona, analizach regresji krokowej, analizach

mediacyjnych, testach MANOVA oraz modelu równań strukturalnych. Opracowanie statystyczne zasługuje na wysoką pochwałę za rzetelność, precyzję i dojrzałość obliczeń. Poszczególne analizy są bardzo dokładne, począwszy od wstępnych analiz, w ramach których sprawdzono wartości dopasowania, poprzez weryfikację hipotez za pomocą analiz korelacyjnych i regresyjnych, na ostatecznym modelowaniu strukturalnym skończywszy. Ponadto, przeprowadzone analizy nie są przypadkowe, lecz układają się według zamierzonego schematu, bazującego na postawionych hipotezach. Świadczy to, iż Doktorant dysponuje dobrym warształem metodologicznym. Szczególnie wartościowe są modele strukturalne (np. ss. 155-164), umożliwiające dogłębne wniknięcie w strukturę zależności między danymi zmiennymi na poziomie modelowania przyczynowego. Dzięki temu określono rzeczywiste (istotne statystycznie) predyktory binge-watchingu w zakresie samoregulacji, predyspozycji i unikowych strategii radzenia sobie (s. 163). Wyniki przeprowadzonych analiz statystycznych potwierdziły 14 z 22 hipotez głównych oraz 28 z 41 hipotez szczegółowych. Ponadto, uzyskane wyniki umożliwiły częściowe potwierdzenie sześciu hipotez głównych oraz siedmiu hipotez szczegółowych.

Analizując przeprowadzone obliczenia statystyczne należy podkreślić wysoką umiejętność Doktoranta w interpretowaniu poszczególnych współczynników, np. wyników mediacyjnych (np. ss. 147-148) i analiz MANOVA wraz z testami post-hoc (np. ss. 148n). Jednak, aby zachować obiektywność oceny pracy doktorskiej (a taka jest rola recenzenta), chciałbym sformułować dwie uwagi w formie pytań odnośnie równań strukturalnych: Po pierwsze, dlaczego zmienna obserwowalna Samoregulacja nie ma wariacji swoistej (błędu)? Zgodnie z zasadami SEM każda zmienna zarówno obserwowalna, jak i utajona winna mieć swoją wariację swoistą; zresztą wszystkie pozostałe zmienne w modelu wyjściowym i ostatecznym je mają. Co prawda, nie stanowi to wielkiego błędu, lecz niewątpliwie wpłynęło na wskaźniki dopasowania modelu. Po drugie, dlaczego w modelu ostatecznym (s. 161) nie wykorzystano metody *bootstrappingu* (standardowa metoda dla SEM), a także nie oszacowano efektów pośrednich dla relacji: Samoregulacja – Binge-watching? Z rysunku 13 (s. 161) wynika wyraźnie, że istnieje ścieżka: Samoregulacja – Predyspozycje – Unikowe strategie radzenia sobie – Binge-watching (wszystkie wskaźniki są tutaj istotne statystycznie). Rodzi się zatem pytanie o jej całościową istotność statystyczną. Co prawda, Doktorant podał wskaźniki dla pojedynczych efektów pośrednich na s. 162, ale zabrakło wyniku dla całościowego efektu szeregowego mediacji (*Nota bene*, wcześniej sygnalizowałem brak uwzględnienia szeregowych efektów mediacyjnych). Przy tej okazji wspomnę także o zasadności wykorzystania metody *bootstrappingu* i podawania przedziałów ufności CI przy

określaniu istotności statystycznych efektów pośrednich w SEM, czego brak jest na ss. 162-163.

Bardzo przejrzysty jest podrozdział 5.4., w którym Doktorant systematycznie przedstawił wyniki weryfikacji poszczególnych hipotez. Dzięki temu, czytelnik szybko uzyskuje kompleksowy obraz wyników badań wraz z informacją, które hipotezy zostały potwierdzone, a które – odrzucone.

Ostatni, szósty rozdział zawiera dyskusję wyników wraz z wnioskami. Otrzymane rezultaty analiz statystycznych potwierdziły zasadność wcześniejszych założeń teoretycznych i dostarczyły nowych, cennych informacji dotyczących zjawiska binge-watchingu. Autor celnie i oryginalnie zestawiał uzyskane wyniki z postawionymi w rozdziale czwartym hipotezami badawczymi. Przeprowadzone interpretacje oraz wnioskowania przekonywująco ukazały obraz binge-watchingu w perspektywie dotychczasowych wniosków teoretycznych i empirycznych na bazie czynników socjodemograficznych oraz psychospołecznych czynników ryzyka i czynników ochronnych binge-watchingu.

Dokonując omówienia uzyskanych zależności, Doktorant nie ograniczył się do prostego przytoczenia swoich wyników, lecz wypracował własne, oryginalne spojrzenie na ich powiązania w ramach wcześniejszych badań. Jako przykład można podać część interpretacji dotyczącej stylów przywiązania, w ramach których w ostatecznym obrazie predyspozycji ogólnych binge-watchingu zidentyfikowano istotne związki między nadmiernym oglądaniem seriali a stylami przywiązania, impulsywnością i prężnością psychiczną. Interpretując te zależności, Doktorant sformułował interesujące wyjaśnienie dotyczące korzyści psychologicznych z oglądania seriali: „Oglądanie seriali może stanowić wyraz doświadczania korzyści psychologicznych w postaci iluzji przynależności do grupy odniesienia, budowania relacji interpersonalnych oraz bliskości z innymi. Komunikowanie się w rzeczywistości medialnej jest najprawdopodobniej szczególnie atrakcyjne ze względu na wysoki stopień kontrolowalności i przewidywalności interakcji oraz uniknięcie problemów z zaufaniem wobec innych względem świata rzeczywistego” (s. 183). Podobnych wartościowych i oryginalnych interpretacji znajduje się wiele w rozdziale poświęconym dyskusji wyników, co świadczy o naukowo wysoce wnikliwym stylu rozumowania i wnioskowania na bazie uzyskanych danych empirycznych.

Dzięki gruntownej interpretacji wyników uzyskano profil grupy osób cechujących się relatywnie wysokim nasileniem binge-watchingu rozpatrywanym w perspektywie problemowego korzystania z mediów wśród młodych dorosłych (podrozdział 6.2.). Zaprezentowane przez Doktoranta treści dyskusji wskazują na złożony obraz analizowanego

zjawiska, który może stanowić punkt wyjścia do dalszych pogłębionych i interdyscyplinarnych badań. W tym kontekście zauważalna jest umiejętna i kompleksowa dyskusja na temat, które ze zmiennych psychologicznych czy socjodemograficznych (np. płeć, wykształcenie) wyjaśniają psychiczne funkcjonowanie osób, charakteryzujących się wysokim natężeniem binge-watchingu. Taka pogłębiona i jakościowo nowatorska analiza czynników motywacyjnych umożliwiła identyfikację uwarunkowań zjawiska „nałogowego” oglądania seriali.

Dla oceny pracy istotne jest także podkreślenie ograniczeń niniejszego badania wraz z propozycjami dalszych eksploracji w tym zakresie. Stanowi to potwierdzenie obiektywizmu naukowego Doktoranta, który doskonale rozumie istotę procesu badawczego z jego zarówno mocnymi, jak i słabszymi aspektami. Wskazane ograniczenia rozprawy wcale nie podważają jej dużej wartości – wręcz przeciwnie, potwierdzają, że Doktorant systemowo i precyzyjnie rozumie badany temat i jest w stanie, po wskazaniu ograniczeń, zaproponować kolejne procedury badawcze, stanowiące inspiracje dla dalszych eksploracji binge-watchingu z uwzględnieniem alternatywnych sposobów pomiaru lub kontrolowania poszczególnych zmiennych. Wiele z zaproponowanych przyszłych modeli badawczych jest niezwykle perspektywnych i oryginalnych, np. badania podłużne dotyczące ogólnych predyspozycji uzależnień behawioralnych związanych ze zmianami funkcjonowania człowieka w środowisku medialnym w ciągu życia (ss. 198-199) czy zastosowania intensywnie rozwijającej się technologii sztucznej inteligencji w badaniach nad binge-watchingiem (ss. 200-201).

Równie wartościowe są końcowe wnioski praktyczne wypływające z przeprowadzonych badań. Zjawisko binge-watchingu, ze względu na wzrastające oddziaływanie massmediów, dotyka coraz więcej osób, które potrzebować mogą pomocy psychologicznej. Sformułowane implikacje praktyczne z pewnością mogą okazać się przydatne w tworzeniu metod i strategii edukacyjnych, profilaktycznych lub terapeutycznych w kontekście problemowego korzystania z mediów wśród młodych dorosłych, a równocześnie wskazują na dojrzałość myślenia i wysoką umiejętność wnioskowania oraz syntezy danych. W rezultacie wykonanych badań uzyskaliśmy głęboki wgląd w identyfikację czynników ryzyka oraz potencjalnych możliwości radzenia sobie z negatywnymi konsekwencjami binge-watchingu w ramach psychopatologii rozwojowej oraz psychologii uzależnień.

Recenzowaną rozprawę doktorską zamyka syntetyczne zakończenie, stanowiące podsumowanie uzyskanych wyników badań wraz ich konkluzją, w której wskazano zasadnicze osiągnięcia przeprowadzonego projektu badawczego.

W podsumowaniu rozprawy w aspekcie merytorycznym należy stwierdzić, że zaprezentowane treści wskazują na ważne psychospołeczne czynniki warunkujące zjawisko binge-watchingu, a także obrazują istotne znaczenie czynników mediacyjnych w powyższych relacjach. Doktorant wykazał się obszerną i pogłębioną wiedzą, dzięki czemu w naukowo oryginalny sposób zrealizował założony projekt badawczy, który ukazał wiele interesujących i ważnych danych dla rozwoju wiedzy w obszarze nałogowego korzystania z mediów.

3. Ocena formalna rozprawy

Od strony formalnej recenzowana rozprawa zasługuje na wysokie uznanie. Doktorant wykazał się sumiennością i precyzją w edycji pracy, i w bardzo rzetelny sposób zastosował wszystkie wymagania formalne związane z pisaniem pracy doktorskiej. Język i styl pracy jest wysoce naukowy i dojrzały, czego dowodem jest konstruktywne i logiczne formułowanie myśli (również w tych miejscach, w których – obok perspektywy psychologicznej – odwołuje się Doktorant do pojęć czy koncepcji z zakresu medioznawstwa, np. ss. 16-19 i in.), doborze właściwych pojęć i fraz językowych oraz umiejętnym wyciąganiu konkluzji w trakcie wnioskowania statystycznego. Wymienione elementy formalne sprawiają, że nawet skomplikowane treści stają się zrozumiałe i łatwo przyswajalne dla czytelnika. Doktorant nie popadł przy tym w naukowy „żargon”, lecz klarownie i kompetentnie potrafił wyrazić nawet zawile treści. Od strony językowej praca jest wzorcowa, za co należą się słowa uznania.

Dobór literatury przedmiotu, a także wykonanie przypisów, rysunków i tabel zasługuje na bardzo pozytywną opinię. Wysoka ocena należy się także za wykorzystanie bogatej literatury z zakresu psychologii społecznej, psychologii osobowości, psychologii klinicznej i psychopatologii (zajmująca aż 80 stron pracy), co świadczy o umiejętnym poruszaniu się Autora w „gąszczu” informacji naukowych. Ponadto, praca od strony graficznej jest wykonana bardzo starannie – dotyczy to przede wszystkim tabel i rysunków, które wyraźnie i przejrzysto obrazują wykonane analizy statystyczne. Opisy prezentujące treści tabel i rysunków również zostały wykonane zgodnie z zasadami prac empirycznych psychologii. Drobną uwagę edycyjną – przygotowując pracę do wydania drukiem, do czego usilnie zachęcam ze względu na jej wysoką wartość merytoryczną, warto byłoby ujednoczyć pisownię dzieł anglojęzycznych, tzn. albo wszystkie wyrazy w nazwach książek i artykułów

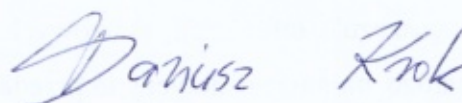
piszemy dużą literą (charakterystyczne dla stylu stosowanego w USA), albo tylko pierwsze słowo (charakterystyczne bardziej dla Wielkiej Brytanii).

4. Ocena końcowa

W ocenie końcowej należy stwierdzić, że przedstawiona dysertacja mgr. Wojciecha Rodzenia charakteryzuje się wysoką wartością naukową i precyzją pod względem badawczym. Na szczególne podkreślenie zasługują przeprowadzone oryginalne badania oraz ich statystyczne opracowanie i interpretacja psychologiczna. Potwierdza to, iż Doktorant wykazał się rozległą wiedzą i zdolnością samodzielnego wykonania skonstruowanego projektu badawczego. Recenzowana rozprawa niezaprzeczalnie stanowi nową jakość w badaniach nad psychospołecznymi uwarunkowaniami binge-watchingu, szczególnie w zakresie określenia czynników podmiotowych i relacyjnych. Pod względem merytorycznym i formalnym, rozprawa jest dowodem, iż Doktorant posiada wysokie kompetencje do pracy naukowej w zakresie psychologii.

Ze względu na istotną wartość merytoryczną pracy, cenne wyniki przeprowadzonych badań empirycznych i oryginalne modele wnioskowania statystycznego, składam **wniosek o wyróżnienie rozprawy doktorskiej** mgr Wojciecha Rodzenia. Równocześnie, mocno zachęcam, aby rozprawę – po naniesieniu drobnych korekt edycyjnych – wydać w postaci pracy zwartej lub artykułów w czasopismach recenzowanych.

Podsumowując recenzowaną dysertację doktorską, i biorąc pod uwagę wcześniej sformułowane oceny cząstkowe dotyczące aspektów merytorycznych i formalnych stwierdzam, że spełnia ona wymagania stawiane rozprawom doktorskim zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, i wnioskuję do Rady Naukowej Instytutu Psychologii Uniwersytetu Szczecińskiego o dopuszczenie p. mgr Wojciecha Rodzenia do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Dr hab. Dariusz Krok, prof. UO

Uniwersytet Opolski

Literatura:

- Bastos, M., Naranjo-Zolotov, M., & Aparicio, M. (2024). Binge-watching Uncovered: Examining the interplay of perceived usefulness, habit, and regret in continuous viewing. *Heliyon*, *10*(6), e27848.
- Hayes, A.F. (2018). *Introduction to Mediation, Moderation, and Conditional Process Analysis, Second Edition: A Regression-Based Approach (Methodology in the Social Sciences)*. Second Edition. The Guilford Press.
- Richard, A., & Plante, C. N. (2023). Are you still watching? Antecedents and outcomes of binge-watching. *Psychology of Popular Media*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1037/ppm0000487>
- Yu, H., & Alizadeh, F. (2024). Online Binge-Watching Among Chinese College Students: Implications for Loneliness, Anxiety, and Depression. *Psychology Research and Behavior Management*, *17*, 295-303.

